

Овај пројекат финансира
Европска унија

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE

Zaštita životne sredine

Upravljanje otpadom

Timočki omladinski centar

Zaječar, 2022

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

Uvod

Trenutni sistem zaštite životne sredine i sistem upravljanja otpadom u Republici Srbiji je neadekvatan i zastareo. Usklađivanje samih usluga upravljanja otpadom sa važećim Zakonom o upravljanju otpadom je krajnje otežan brojnim nedostacima u infrastrukturi za tretman i odlaganje otpada (nedovoljan broj kontejnera, nedovoljna mehanizacija, neadekvatnu učestalost transporta otpada i slično). Situacija u Zaječaru se, nažalost, u potpunosti uklapa u prosečnu tužnu sliku Srbije po pitanju zaštite životne sredine. Naime, lokalna deponija je u statusu nesantitarne deponije, u opštini Zaječar su registrovane 42 divlje deponije, mehanizacija za transport smeća je zastarela itd. U daljem tekstu može se naći objektivna slika sistema zaštite životne sredine kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, kao i preporuke za unapređenje pomenutog sistema, tačnije za unapređenje upravljanja otpadom.

Analiza sistema zaštite životne sredine u Republici Srbiji i postojećih sistema za sakupljanje otpada

Sistem zaštite životne sredine u Republici Srbiji čine: Ministarstvo za zaštitu životne sredine, autonomna pokrajina, jedinice lokalne samouprave, pravna i fizička lica (preduzeća, druga domaća i strana pravna lica i preduzetnici koji u obavljanju privredne i druge delatnosti koriste prirodne vrednosti, ugrožavaju ili zagađuju životnu sredinu), javne službe (naučne i stručne organizacije), grupe građana i druge organizacije. Svi navedeni subjekti sistema zaštite životne sredine su u obavezi da deluju u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine, tačnije dužni su da čuvaju i unapređuju životnu sredinu.

Vlada Srbije je usvojila *Program upravljanja otpadom* u Republici Srbiji za period 2022-2031. godine na sednici održanoj 28. 01. 2022. godine. Ovaj dokument je usvojen nakon perioda od dve godine kada nije postojao dokument koji definiše pravac razvoja sistema upravljanja otpadom. Prethodno je važila *Strategija upravljanja otpadom* za period 2010-2019. godine. U okviru pregovora za pristupanje Evropskoj Uniji, Republika Srbija je kroz Poglavlje 27 započela proces uspostavljanja sistema upravljanja otpadom i njegovo prilagođavanje ciljevima i pravnim tekovinama Evropske Unije.

Donošenjem *Zakona o upravljanju otpadom* i *Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu* („Službeni glasnik RS”, br. 36/09 i 95/18-dr. zakon), postavljeni su uslovi za uspostavljanje i razvoj sistema upravljanja otpadom u Republici Srbiji, u skladu sa standardima relevantnog zakonodavstva EU u ovoj oblasti. Pored toga, upravljanje otpadom je direktno ili indirektno uređeno drugim propisima koji obezbeđuju pravni okvir za zaštitu životne sredine i održivi razvoj u Republici Srbiji. Zakonom o upravljanju otpadom utvrđuju se vrste otpada i njegova klasifikacija, upravljanje otpadom, upravljanje tokovima otpada, zahtevi i procedure za izdavanje dozvola, finansiranje upravljanja otpadom i druge relevantne aspekte upravljanja otpadom. U skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine sredstva od ekoloških naknada su namenska i moraju se trošiti kroz Program korišćenja sredstava budžetskog fonda za zaštitu životne sredine. Ukoliko se u jednoj godini ne utroši sav novac JLS je bila u dužnosti da neutrošen iznos prenese u narednu godinu. Međutim, od decembra 2015. godine, izmenama Zakona o budžetskom sistemu, sredstva od ekoloških naknada prestala su da budu namenska. To je omogućilo organima vlasti da bez ograničenja i sada ne kršeći zakon, nastave da prenamenjaju sredstva i troše ih u druge svrhe.

U Pravilniku o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem navedene su grupe koje spadaju u kategorije zaštite životne sredine. Postoji 5 kategorija/ grupa zaštite životne sredine i to:

- Upravljanje otpadom;
- Upravljanje otpadnim vodama;
- Smanjenje zagađenosti;
- Zaštita biljnog i životinjskog sveta i krajolika;
- Zaštita životne sredine – istraživanje i razvoj;
- Zaštita životne sredine neklasifikovana na drugom mestu.

Obzirom na našu temu fokusiraćemo se na regionalni i lokalni okvir zaštite životne sredine, tačnije na opštinu Zaječar kao i Zaječarski okrug. Jedinica lokalne samouprave (u daljem tekstu: JLS) je odgovorna za upravljanje komunalnim otpadom. JLS je takođe odgovorna za izradu lokalnog plana upravljanja otpadom i stara se o sprovođenju istog. U analizi sistema zaštite životne sredine na lokalnom nivou došli smo do podatka da **opština Zaječar nema usvojen lokalni plan upravljanja otpadom**. Naime, u Zaječaru je u planu izrada tog dokumenta, u Boljevcu je istekao period važenja dokumenta, dok u Knjaževcu postoji važeći Lokalni plan upravljanja otpadom.

Regionalni i lokalni planovi upravljanja otpadom donose se za period važenja od 10 godina sa obavezom ponovnog razmatranja na 5 godina i mogućnošću revidiranja i ponovnog usvajanja za narednih 10 godina.

Ovim planovima su obuhvaćeni:

1. ciljevi koje treba ostvariti u pogledu ponovne upotrebe i reciklaže otpada u oblasti koja je obuhvaćena planom;
2. program sakupljanja otpada iz domaćinstva;
3. program sakupljanja opasnog otpada iz domaćinstava;
4. program sakupljanja komercijalnog otpada;
5. program upravljanja industrijskim otpadom;
6. predlozi za ponovnu upotrebu i reciklažu komponenata komunalnog otpada;
7. program smanjenja količina biorazgradivog i ambalažnog otpada u komunalnom otpadu;
8. program razvijanja javne svesti o upravljanju otpadom;
9. lokacije postrojenja za sakupljanje otpada, tretman, odnosno ponovno iskorišćenje i odlaganje otpada, uključujući podatke o lokacijskim uslovima;
10. mere sanacije neuređenih deponija;
11. nadzor i praćenje planiranih aktivnosti i mera;
12. procena troškova i izvore finansiranja za planirane aktivnosti;
13. rokovi za izvršenje planiranih mera i aktivnosti.

U Republici Srbiji postoji četiri izvora finansiranja sistema zaštite životne sredine i to:

- *Naknade* gde se u cilju promovisanja smanjenjaopterećenja životne sredine koristi princip “zagađivač plaća” i “korisnik plaća” (primeri: naknada za zagađivanje životne sredine, naknada za zaštitu i unapređivanje životne sredine I slično)
- *Porezi* (energetski porezi, porezi u oblasti saobraćaja, porezi na zagađivanje životne sredine i porezi na korišćenje resursa) čiji prihodi idu u državnu kasu od čega samo deo ide u budžetski fond za zaštitu životne sredine na svim nivoima. Ovu vrstu poreza plaćaju domaćinstva, trgovina i industrijske grane.
- *Sredstva subvencije i druge podsticajne mere* od strane države.
- *Međunarodne finansijske pomoći* u vidu donacija i kredita.

U Zaječaru postoji fond za zaštitu životne sredine koji se sastoji od 60% prihoda Republike Srbije i 40% od eko taksi. Takođe, u toku 2020. godine u opštini Zaječar je utrošeno samo 58,29% sredstava za programe zaštite životne sredine. U opštinama Sokobanja i Knjaževac je u istom periodu iskorišćeno 100% sredstava, dok je u Boljevcu iskorišćeno 91,92% sredstava.

Analiza postojeće infrastrukture za tretman i odlaganje otpada

Postoje četiri osnovne podele otpada i to na osnovu sastava (staklo, plastiku, drvo, gume, papir i karton, limenke, organski otpad, ulja, električni i elektronski otpad, otpadna ulja i maziva, jalovina), agregatnog stanja (kruti, tečni i gasoviti otpad), mesta nastanka (komunalni, industrijski, poljoprivredni, ambalažni, građevinski, medicinski i životinjski otpad) i toksičnosti (inertni, opasan, neopasan).

Otpad po Zakonu o upravljanju otpadom može biti:

1. Komunalni otpad (kućni otpad);
2. Komercijalni otpad je otpad koji nastaje u privrednim subjektima, institucijama i drugim organizacijama, koje se u celini ili delimično bave trgovinom, uslugama, kancelarijskim poslovima, sportom, rekreacijom ili zabavom, osim otpada iz domaćinstva i industrijskog otpada;
3. Industrijski otpad je otpad iz bilo koje industrije ili sa lokacije na kojoj se nalazi industrija, osim jalovine i pratećih mineralnih sirovina iz rudnika i kamenoloma.

Komunalne delatnosti u Republici Srbiji su, uglavnom, u nadležnosti javnih komunalnih preduzeća čiji je osnivač JLS. U nekim opštinama postoje ugovori sa strateškim partnerima o sakupljanju ili odlaganju otpada. Sakupljanje je organizovano u urbanim oblastima, dok su ruralne oblasti slabije pokrivene. Određeni problemi u ruralnim područjima, kakav je Zaječar, su posledica neodgovarajuće infrastrukturne opremljenosti, dostupnosti i organizacije. Najveći broj lokalnih samouprava ima mehanizaciju i vozila za sakupljanje otpada, međutim, postoji nedostatak odgovarajuće opreme za odvojeno sakupljanje otpada. Trenutno glavni problemi u vezi sa sistemom sakupljanja komunalnog otpada uključuju:

1. Nedovoljan broj i struktura kontejnera za sakupljanje otpada;
2. Neadekvatnu distribuciju kontejnera;
3. Nedostatak odgovarajućih vozila za prevoz otpada;
4. Neadekvatnu učestalost transporta otpada;
5. Neadekvatne rute kretanja vozila.

Upravljanje otpadom predstavlja sprovođenje propisanih mera za postupanje sa otpadom u okviru sakupljanja, transporta, skladištenja, tretmana, i odlaganja otpada, uključujući i nadzor nad tim aktivnostima i brigu o postrojenjima za upravljanje otpadom posle zatvaranja. **U Republici Srbiji jedini način upravljanja otpadom je odlaganje na lokalne deponije koje najčešće ne ispunjavaju osnovne higijenske i tehničko- tehnološke uslove a mnoga odlagališta otpada su i popunjena. Na taj način lokalne deponije i generalno odlagališta najčešće predstavljaju pretnju po zdravlje stanovnika i generalno okolinu.** Upravljanje otpadom smatra se aktivnošću od opšteg interesa i prema Zakonu o javnim preduzećima i Zakonu o javno - privatnom partnerstvu i koncesijama može ga sprovesti i javno i privatno preduzeće. Primenom Plana upravljanja otpadom postiglo bi se uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom u svrhu očuvanja resursa i smanjenja negativnih uticaja na životnu sredinu, zdravlje ljudi i degradaciju prostora. To uključuje: prevenciju nastajanja otpada, smanjenje količina reciklabilnog otpada koji se odlaže na deponije, smanjenje udela biorazgradivog otpada u odloženom komunalnom otpadu, smanjenje negativnog uticaja odloženog otpada na životnu sredinu, klimu i ljudsko zdravlje i upravljanje nastalim otpadom po principima cirkularne ekonomije.

U Nacionalnoj strategiji upravljanja otpadom ponuđeno je rešenje koje podrazumeva osnivanje mreže pet tipova infrastrukturnih objekata na području Republike Srbije kako bi se rešio problem efikasnog upravljanja otpadom. Predloženi objekti su: regionalne sanitarne deponije, transfer stanice, reciklažni centri, centri za kompostiranje i spalionice komunalnog otpada. U opštini Zaječar je već duži niz godina u planu izgradnja regionalnog centra za upravljanje otpadom „Halovo“ koja bi se nalazila u blizini trenutne lokalne deponije. Opštine u istočnoj Srbiji (gradovi Zaječar i Bor i opštine Majdanpek, Negotin, Kladovo, Knjaževac i Boljevac) dogovorile su saradnju o upravljanju komunalnim otpadom i potpisale su *Sporazum o upravljanju komunalnim otpadom* 15. 12. 2014. godine koji je odobren od strane resornog Ministarstva. Nažalost, još uvek se nije počelo sa izgradnjom pomenutog centra iako region istočne Srbije ispunjava uslove navedene u Nacionalnoj strategiji upravljanja otpadom. Trenutno u Zaječaru funkcioniše lokalna deponija koja, nažalost, ima status nesanitarnih deponija što znači da predstavlja rizik za dodatno zagađenje okoline, vode, vazduha i zemljišta. U opštini Zaječar se kao problem izdvojio i veliki broj divljih deponija. Prema Registru divljih deponija, koji se može naći na sajtu Agencije za zaštitu životne sredine, **u Zaječaru ima 42 divlje deponije.** Problem sa divljim deponijama je taj što nastaju neplanski i bez poštovanja sanitarnih propisa. U najvećem broju slučajeva divlje deponije nastaju u seoskim sredinama i prigradskim naseljima kojih ima dosta u okolini Zaječara. Nastanak i ne uklanjanje divljih deponija su posledica neodgovornosti nadležnih institucija kao i jednako neodgovornih i nesavesnih građana. Otpadni materijal na ovakvim divljim deponijama u nerazgrađenom, polurazgrađenom i često spaljenom obliku, lako dolazi u kontakt sa zemljištem, vodom i vazduhom. Materije koje se u najvećoj meri emituju pri sagorevanju jesu azotni i sumporni oksidi, dioksidi, furani i teški metali a pored toga emituje se i snažan, jako neprijatan miris. Takođe, pri atmosferskim padavinama dolazi do rastvaranja i spiranja štetnih materija koje se zatim infiltriraju i direktno zagađuju zemljište i podzemne vode dok će se vetar pobrinuti da se zagađujuće supstance prošire i na veće udaljenosti. Takođe, u Zakonu o upravljanju otpadom se navodi: *Jedinica lokalne samouprave dužna je da izvrši evidenciju divljih deponija i postojećih nesanitarnih deponija - smetlišta na svojoj teritoriji i da obezbedi njihovo uklanjanje i sanaciju.* Ovde se možemo složiti da broj divljih deponija i nesanitarna lokalna deponija predstavljaju gorući problem u opštini Zaječar.

Još jedan od problema u zaštiti životne sredine u Zaječaru je i samo upravljanje otpadom tj. odvajanje opasnog otpada iz domaćinstva od ostalog komunalnog otpada. Tu zapravo postoje

dva uzroka problema a to su: nedovoljno edukovano građanstvo o samom značaju odvajanja opasnog otpada, kao i zašto je taj otpad opasan i nedostatak pravilnog zbrinjavanja opasnog otpada iz domaćinstva (hemikalije, baterije, akumulatori, električni uređaji, pesticidi, lekovi...). Nažalost, takav vid odvajanja opasnog otpada u većini opština u Republici Srbiji ili nije dostupan ili je samo privremeno dostupan.

Preporuke za unapređenje životne sredine u Zaječaru

Iako je primarna separacija u Srbiji propisana zakonom i predviđa odvajanje reciklabila u posebno označene kontejnere, separacija ne funkcioniše u praksi na zadovoljavajućem nivou. Jedan od najvećih značaja reciklaže je drastično smanjenje količine industrijskog i komunalnog otpada koji se mora odložiti na sanitarne deponije, čime se vek korišćenja deponija produžava i značajno usporava proces iscrpljivanja prirodnih resursa i emisije iz deponija. Razlozi za potrebu povećanog iskorišćavanja otpada su višestruki: saznanje o ograničenim prirodnim resursima i potrebi racionalnog korišćenja onoga čime se raspolaže, propisi o zaštiti životne sredine definišu strožije uslove za odlaganje otpada, pa je neophodno da se reciklažom smanji količina otpada koja se odlaže na deponiju, teškoće pri obezbeđenju lokacija za nove deponije ukazuju na reciklažu kao jednu od mogućnosti smanjivanja potreba za novim deponijama.

Naše preporuke su:

1. Izrada lokalnog i regionalnog plana upravljanja otpadom

Obzirom da Zaječar nema izrađen i usvojen lokalni plan upravljanja otpadom smatramo da bi to bila odlična polazna tačka za unapređenje trenutnog sistema zaštite životne sredine. Usvajanjem lokalnog plana bi se definisala prava i obaveze građana, obaveze nadležnih institucija, kao i kaznene mere za ugovore i dela koja nisu u skladu sa pomenutim planom. Takođe, Zaječar bi mogao, kao administrativni centar istočne Srbije, da podstakne izradu regionalnog plana upravljanja otpadom. Usvajanjem regionalnog plana bi se unapredila zaštita životne sredine celog regiona koja je na krajnje nezavidnom nivou zbog velikog broja zagađivača. Smatramo da bi se međuopštinskom saradnjom postigli još bolji i vidljiviji rezultati od pojedinačnih akcija.

2. Edukacija građanstva o značaju odvajanja otpada i reciklaže

Ovim korakom bi se uticalo na nesavesno građanstvo koje je, pored industrije, jedan od najvećih zagađivača naše okoline. Ukoliko bi se građanima na prijemčiv način približio i objasnio značaj separacije otpada i reciklaže umnogome bi se smanjio stepen zagađenja. Edukacija starijeg građanstva je moguća kroz razne kampanje preko najčešćih medija informisanja (televizija, radio programi, reklamni materijal..), dok je edukacija mladih moguća i kroz sistem obrazovanja i kroz neformalne edukacije koje bi organizovale i sprovele organizacije civilnog društva. Edukacija se može sprovesti i kroz organizovanje javnih tribina i okruglih stolova koji bi bili otvoreni za sve zainteresovane građane.

3. Uvođenje primarne separacije

Nakon edukacije logičan nastavak bi bio da građani primene stečeno znanje. To podrazumeva da oni sami u svojim domaćinstvima krenu sa odvajanjem otpada (odvajanje opasnog i biorazgradivog otpada od ostalog komunalnog otpada). Time bi se značajno doprinelo rasterećenju kako JKP tako i lokalne deponije i pritom bi sami građani dali svoj lični doprinos unapređenju kvaliteta životne sredine. Preporuka je da se sa ova mera uvodi postepeno obzirom da je u pitanju velika promena u načinu života tradicionalnih srpskih domaćinstava.

4. Redovna merenja nivoa zagađenosti životne okoline- transparentna

Redovnim periodičnim merenjem nivoa zagađenosti bi se doprinelo monitoringu i evaluaciji preduzetih koraka. Takođe, upoređivanje dobijenih podataka bi nam predstavilo realnu sliku o stanju naše životne sredine kao i njenog uticaja na naše zdravlje. Shodno takvim rezultatima mogao bi se videti učinak preduzetih mera i mogao bi se adaptirati lokalni plan ukoliko je to potrebno. Zbog svega navedenog potrebno je da svi rezultati merenja budu transparentni i dostupni građanima, kao i da sadrže objašnjenje dobijenih rezultata jezikom koji je razumljiv prosečnom građaninu.

5. Promovisanje primera dobre prakse iz zemlje i inostranstva

Princip promovisanja primera dobre prakse se pokazao kao učinkovit u podizanju svesti građana o određenom problemu. Kroz primere dobre prakse se pokazuje da promene, koliko god bile velike, nisu nužno i nemoguće. Takođe, na taj način se može pokazati kako su se određeni gradovi i/ili države izborile sa određenim problemima i sa kojim izazovima su se susreli i na koji način su ih prevazišli. Primeri dobre prakse mogu poslužiti i kao inspiracija za dalje akcije. Ova preporuka se može sprovesti kroz saradnju JLS i organizacija civilnog društva.

6. Ekonomski podsticaji pravnih i fizičkih lica

Ova preporuka podrazumeva neku vrstu poreskih olakšica za pravna lica koja recikliraju svoj otpad bez obzira kojoj grani privrede pripadaju, kao i uvođenje novčanih kazni ukoliko ne razvrstavaju svoj otpad. Ova preporuka gubi smisao ukoliko nije podržana lokalnim planom upravljanja otpada. Takođe se može i uvesti tarifna reforma u smislu „*plati koliko baciš*“ kako bi se podstakla prevencija zagađenja i ponovno korišćenje otpada. Uz pomoć lokalnog plana i nekih dopuna zakona ova preporuka bi dostigla svoj potpuni potencijal i potpomogla bi unapređenje sistema zaštite životne sredine.

7. Opremanje JKP potrebnom mehanizacijom za transport otpada

Kao jedna od najčešćih prepreka, kada su u pitanju separacija otpada i reciklaža, jesu kapaciteti JKP. Zbog ograničenih budžetskih sredstava i ograničenih ljudskih i tehničkih resursa pokazalo se nemogućim da usluga sakupljanja, prevoza i tretmana komunalnog otpada bude u skladu sa potrebama lokalne zajednice. Ukoliko bi JLS, resorno Ministarstvo ili neki drugi donator finansijski potpomogli JKP da obezbedi neophodnu mehanizaciju za izvoz reciklabila to bi doprinelo i zaštiti životne sredine ali i većem zapošljavanju ljudi na lokalnu. Prilikom definisanja potreba za dodatnim vozilima treba uzeti u obzir starost i kapacitet postojeće infrastrukture voznog parka.

8. Adekvatna distribucija kontejnera

Ova preporuka je dopuna prethodnoj zato što jedna bez druge gube smisao i cilj. Smatramo da bi trebalo, za početak, na udarnim i značajnim mestima u gradu postaviti kontejnere za razvrstavanje otpada (škole, parkovi, velika stambena naselja..). Ova preporuka uz redovno odvoženje već odvojenog otpada bi činile odličan spoj i potpunu uslugu.

9. Sanacija lokalne deponije i regulisanje njenog statusa

Kao što smo već napomenuli lokalna deponija u Zaječaru je u statusu nehigijenske deponije što znači da ne ispunjava tehničke i sanitarne propise i samim tim je očigledan i nepresušan izvor zagađenja. Ovaj problem bi se rešio ukoliko bi JLS ili neka druga nadležna institucija pokrenula sanaciju pomenute deponije. To bi podrazumevalo čišćenje okoline deponije, izgradnja sistema odvoda atmosferskih voda, postavljanje ograde oko deponije kako bi se sprečio pristup neovlašćenim licima i eventualno separaciju samog otpada koji se tu gomila godinama.

10. Proširenje obuhvata sakupljanja otpada

Obzirom da u Republici Srbiji prosečan obuhvat sakupljanja komunalnog otpada iznosi 86,4% smatramo da bi, uz usvajanje preporuka 1, 4, 6 i 7 bilo moguće povećati obuhvat

na optimističnih 100%. Ova preporuka se nadovezuje i na podatak da se najveći broj divljih deponija nalazi upravo u seoskim sredinama te ukoliko se poveća obuhvat sakupljanja smeća recipročno će se smanjiti količina otpada van regulisanih deponija.

11. Izgradnja Regionalnog centra za upravljanje otpadom

Obzirom da su opštine iz regiona istočne Srbije već potpisale sporazum o zajedničkom upravljanju otpadom ostaje još zvanično formiranje regionalnog centra koje se planira već više od 10 godina. Ovim centrom bi se dodatno olakšao rad i funkcionisanje kako JLS tako i JKP.

12. Izgradnja reciklažnog centra

Izgradnja reciklažnog centra ima višestruke benefite za JLS, građane i ceo region. Obzirom na naučno dokazanu činjenicu da nam je spas u reciklaži komunalnog otpada i efikasnijem korišćenju resursa, kao i činjenici da u celom regionu istočne Srbije ne postoji niti jedan reciklažni centar ne vidimo razlog neusvajanja ove preporuke. Otvaranjem pomenutog centra bi se rešili različiti problemi poput zagađenja vazduha, vode i zemljišta, prepunjenosti deponija, nepoštovanja sanitarnih propisa prilikom izvoza smeća i dr. Usvajanjem ove preporuke bi se takođe doprinelo i ekonomskom jačanju našeg socio-ekonomsko depriviranog regiona i same opštine. Ponovna upotreba recikliranih sirovina bi doprinele jačanju ekonomskog potencijala opštine Zaječar a samim tim bi i postala primamljivija destinacija za mlade i za nove investitore.

13. Izgradnja lokalne i/ili regionalne kompostane

Obzirom da naš region ima status ruralnog regiona, što podrazumeva određeni broj seoskih naselja koja se pretežno bave poljoprivredom, otvaranje lokalne kompostane se čini jako logičnom i pre svega korisnom. Proizvodi kompostane mogu biti od izuzetne važnosti i koristi lokalnim poljoprivrednicima i ostalim zainteresovanim građanima jer bi im ti proizvodi pre svega bili lako dostupni i ekonomični i sve to uz „zeleno“ rešenje ogromne količine otpada. Kompost takođe predstavlja organsko đubrivo i samo njegovom upotrebom se značajno smanjuje zagađenje zemljišta raznim hemikalijama i otrovima.

14. Formiranje stručnog saveta za zaštitu životne sredine

U unapređenju sistema zaštite životne sredine bi značajnu ulogu ima neki vid stručnog tela/ saveta koji bi za zadatak imao upravljanje u interesu lokalne zajednice i prirode. Savet bi se obavljao poslove praćenja kvaliteta činilaca životne sredine (vazduh, voda, zemljište), uticaja buke i vibracija, jonizujućih i nejonizujućih zračenja, odnosno zagađujućih materija i energije na životnu sredinu, vođenje i ažuriranje lokalnog registra izvora zagađivanja; izveštavanje, pripremu i objavljivanje podataka, izveštaja i informacija o stanju životne sredine i sprovedenim aktivnostima, obrazovanje u oblasti životne sredine, podizanje svesti o značaju zaštite životne sredine i saradnju sa udruženjima. Članovi saveta bi bili pažljivo odabrani stručnjaci iz oblasti relevantnih za zaštitu životne sredine.

Zaključak

Iz svega navedenog možemo zaključiti da svi subjekti koji učestvuju u zaštiti životne sredine dele odgovornost i shodno tome trebaju činiti jedan tim a ne sukobljene strane. Ukoliko se svi subjekti, počevši od resornog Ministarstva, JLS, naleznihi institucija, organizacija civilnog društva i samih građana, udruže u uvođenju i sprovođenju novih mera zaštite životne sredine sve potencijale promene bi bile umnogome lakše i „bezbolnije“. Ove promene podrazumevaju

i određeni vremenski period za implementaciju, naime to nisu promene koje se uvode preko noći.

Literatura:

- Analiza postojećeg stanja oblasti pravnih propisa i praksi lokalnih samouprava uz preporuke za unapređenje stanja u oblasti upravljanja komunalnim otpadom u 4 okruga u Srbiji (Zlatiborski, Zaječarski, Rasinski i Zapadno-bački), EkoNet, 2021
- Preporuke za usaglašavanje lokalnih propisa i politika sa Nacionalnim programom upravljanja otpadom u Republici Srbiji (2022-2031), EkoNet, 2022
- Program upravljanja otpadom u Republici Srbiji za period 2022 - 2031. godine ("Sl. glasnik RS", br. 353-/588/2022-1)
- Informacija o izvršenom monitoringu parametara stanja životne sredine na području Zaječara za preiod april – jun 2016. godine (Odeljenje za urbanizam, građevinske i komunalno stambene poslove gradske uprave grada Zaječara, 2016)
- Izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu regionalnog Plana upravljanja otpadom otpadom za grad Zaječar i Bor i opštine Boljevac, Kladovo, Majdanapek, Negotin i Knjaževac (RARIS – Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije, Fakultet tehničkih nauka Novi Sad)
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Sl. glasnik RS", br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021)
- Pravilnik o standardnom klasifikacionom okviru i kontnom planu za budžetski sistem ("Sl. glasnik RS", br. 16/2016, 49/2016, 107/2016, 46/2017, 114/2017, 20/2018, 36/2018, 93/2018, 104/2018, 14/2019, 33/2019, 68/2019, 84/2019, 151/2020, 19/2021, 66/2021, 130/2021, 144/2022 i 26/2023)
- Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010, 14/2016 i 95/2018 - dr. Zakon)
- Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009 i 95/2018 - dr. Zakon)
- Zakon o komunalnim delatnostima ("Sl. glasnik RS", br. 88/2011, 104/2016 i 95/2018)
- Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2021. godinu (Ministarstvo za zaštitu životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, 2022)
- Registar divljih deponija (Ministarstvo za zaštitu životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, 2022)
- Nadležnosti inspekcije zaštite životne sredine (Sektor inspekcije zaštite životne sredine, 2017)

The page features a decorative border of various geometric shapes, primarily triangles, in teal, orange, maroon, and grey-blue, arranged in a pattern that frames the central text area.

“Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije odgovorno je isključivo udruženje “TOC”
i ta sadržina nipošto ne odražava stavove Evropske unije.”